

Peste 30 de inși am fost roșiți de sânge, ba unit în urma ranelor primite au ajuns chiar în gura morții și cu toată rămas pe câmpul de luptă în telor sălbatice, voind să ducem la sfârșit. Când am văzut însă, presidentul alegerii baronul Diós a se bucura de cele petrecute și nici o măsură, ca viața poporului asigurată și după ce același preținut ca arestați, de alaltăieri se eri dimineața la orele 9 și n'a bărbății nostri de încredere să vine gere cu poporul; când am văzut, însămnată de măsuri, pentru a viața voastră și a cărturarilor di vostru:

Ne-am văzut siliți, să plecăm bul de ticăloșii, rămânând, ca pe catea legei să ne căutăm drepturile: să facem ca alegerea să fie nimicită, iar criminalii rău făcători să fie pedepsiți în chipul cel mai aspru.

Am făcut în aceeași vreme arătare, atât la înaltul ministeriu, cât și la Majestatea Sa Impăratul și rege, arătând toate fărădelegile săvârșite în potriua noastră.

Ne-am înțeles de asemenea cu deputații noștri români, Dr. T. Mihali și Russu Șirianu, cari au fost de față și au văzut toate mișeliile întâmplate, să desvâle în dietă și să ceară și acolo cât mai grabnic pedepsirea acelor vinovați.

Primiți scumpilor mei frați, mulțumirile mele călduroase pentru ostenele voastre și pentru dragostea de neam, de care ați dat dovadă.

Fiiți pe pace, căci noi, conducătorii voștri, nu vom cunoaște odihnă nici stâmpăr până ce nu vom duce sfânta noastră cauză la biruință.

Dumnezeu să ne ajute!

Băsești, 17 Februarie 1905.

George Pop de Băsești.

Din Dietă.

Ședința dela 18 Februarie.

A doua ședință a noii Diete a fost tot așa de populată de deputați ca și cea

dintâiu. Trebuind predate mandatele, toți deputații au fost prezenți și cunoștințele în se făcură repede. Numai interesarea a mai scăzut, se vedea, că azi

presedintele de ancienitate Madarász deschide ședința la 10.

au rămas depresiți pe urmă a dat cuvântul miniștrilor, ședințele, contelui Tisza István.

ședințele, contelui Tisza a anunțat următoarele cuvinte:

anunț onorată Dietă, că sosit un os autograt regesc. Rog să se ce să se transpună Casel magnaților. Szunyogh Mihály citește auto-

ședințele de ancienitate anunță pe urina, să urmează predarea mandatelor. Notari se postează în mijlocul sălii și iau pe rind scumpele scrisori.

Procedura durează lung, dar opoziția s'a îngrijit să nu devie monotona. Rînd pe rînd aplaudează pe corifeii săi și huiduiesc pe matadorii partidului liberal. Când notarul citește numele Serbán Miklós, un ris sarcastic a însoțit până la masă pe falnicul deputat al Arpașului de jos:

— Acesta nu e mandatul d-tale! Acesta e al baronului Born!

Deputatul reneșărilor din Arpașul-de-jos, a aruncat privirea la pământ și rușinat s'a perdit printre colegii săi liberali.

Terminându-se procedura această, președintele anunță ședința viitoare pe Marți la ora 10 și închide ședința.

Procesul III al „Libertății“.

Joi, în 16 Februarie nou s'a pertractat la curtea cu jurați din Cluj procesul de presă al „Libertății“, dela Orăștie, pentru poezia «Roata dela Bălgrad». Tema procesului a fost poezia următoare:

Roata din Bălgrad.

De jale-ți povestea. — S'o dus la împăratu, C'asa i-o fost gându și-asa i-o spus satu.

Și-o zis el acolo, mai mult pe-apucate:

„La mulți ani cu pace, Slăvite împărate!
„Io-s Horea, iobaju... Venii cu o jale...“

„Aduc un ponoslu, Mărilor Sale! —
„Voiu spune tot rău, că rău îi mare...
„De n'oi spune bine mă rog de iertare
„La noi, în Ardeal sunt cam multe păcate
„Sunt multe hoții și — puține bucate.
„Romănu-ți iobaj și iobaju îți căne,
„Cu multe nevoi și cu drepturi puține.
„Muncim noi, — nu-ți vorbă, — muncim...“

„C'asa ne-o fost nouă bagseama ursita.
„Răbdăm noi ca bou, — și nu ne-am...
„Dar' focu din vatră de mult ni-s'a stăns
„Ear' prunciți, pe drumuri, de foame ne...
„Și plângem, dar ochii ne 'nghiață de...
„Și-atuncia vin Domni... Și ce le dă-n...
„Așa, ca din gluma, — ne pușcă rîzînd
„Io nu știu!... Doar' legea-ți așa, ori...
„Că nouă blăstăm ni-ți și trau și mor...“

— Și-o zis Impăratu: „Și una, mă frate!
„Un căne, — că-ți „câne“, — de-ți sta...
„Și ziua și noaptea, în loc să-ți dai pă...
„Te mușcă și fuge, c'atâta-ți rămâne.
„Când cupa răbdării cu lacrimi e plină
„Neghiobul ce răbdă e singur de vină!“

Și-o vint Horea acasă și-o spus la...
Ce vorbe-o grăit către el Impăratu.
O spus, și de-odată, porcius-o focu...
Pe urma lui scrum și cenușă — fost locu
Pornitu-o groaza, de patimi aprinsă,
De ură străveche, de foame invinsă...
O mare, scurmată de miș de furtună!
Și-abia ce trecură vre-o câte-va luni,
La Bălgrad de-odată trezitus-o gloata;
In fața lor Domni... și Horea... și roata

— Că ce-o mai fost? Nu știu! — Atâta și...
Că: roata — tot roată-ți! Se 'nvârte...
Cluj, 1904. V. E. Mo...

Pe la un sfert la 9 dimineața...
stituit curtea și tribunalul. Președintele
lösy, un ungar transferat aci...
Intre jurați erau și doi cor...
Ioanovici a fost singur, f...
ședințele, prin talmaci, învech...
vici, că ce înțelege sub:

«Roata tot roată-ți! Se 'nvârte...
Acuzatul deneagă răspunsul!

Președintele-ți pune apoi alte...
diferite, la care acuzatul răspunde.

Li-se pune apoi următoarea în...
juraților,

Intrebarea principală:

Atâta de vorbitoare, confidentă și...
drăgălașe, de par'că am fi trăit o viață...
la olaltă, neîncetat îmi povestea bucuriile...
rerile prin cari a trecut.

Sosisem la Ploiești. Aci mi-am pierdut...
moasa vecină. Să coborise aci. Și nu...
par'că nici azi nu îmi pot da seama...
pentru ce, jașa involuntar am suspina...
odată... dar lung...

Și de atunci, de câte ori aud pe...
vecin, fie el cine va fi suspinând, fără...
suspîn și eu.

Trebuie că este ceva legătură aci...
îmi pot da sama, dar par'că de aud pe...
suspînând, cuget că îmi e frate ori pe...
aproape, par'că eu aș suspina, și întot...
cerc să-l mângăiu cu o vorbă bună.

Seara am sosit la București, am tre...
tel, am cinat și m'am culcat. Dimineața...
trezit... și am suspinat odată...

Da, dacă prezentul ți revocă în...
scene din copilărie, amintiri din tinerețe...
de dragoste — apuse în negura trecutului...
deaura te cuprinde o durere, un regret...
după ele și aci oamenii mai sentimenta...
mează, unii suspină.

E doar o durere, pe care o simt...
durerea aceasta să naște din pofta d...
trăi odată vremurile trecute, cari tu...
ți-se par mai bune ca cele de față. Ace...
rere o alină numai lacrimile și suspinul...
Suspînul e leac durerii...

Fericiți cei cari mai știu suspina...
... Și frați cu mine...

SUSPINUL...

Plecasem cu trenul de plăcere din Predeal spre București. Lume multă și sgomot de-ți asurzau urechile. Am trecut însă cu vederea toate și le dasem uitării, căci ochii mei se pironiseră pe o tineră damă, ce ședea vis-a-vis de mine. Un singur gând doar de mai aveam, era acela cum să încep firul povestii cu dansa, mai ales fiind-că nu aveam pe nimeni cunoscut.

Dar, păcatele mele am uitat să vă descriu batăr în conture cât de palide pe frumoasa vecină. Era o blondină admirabilă, cu niște ochi albaștri visători, nas proporționat și o guriță drăgălașe, care știa multe... multe, ear în colțul gurii ei un zîmbet dulce, dinți albi ea zăpada. Năltuță și subțirică, îmbrăcată într'un vestmânt foarte potrivit și cu ofrisură, ce-ți stătea foarte bine.

Și acum pot să vă spun că dorința mea se împlinise. Incepusem o conversație animată cu dansa ea și când am fi fost cunoscuți vechi.

Am trecut peste Adjud, Azuga și mai știu câte gări fără de a le băga în seamă. Trenul, acest bălaur modern, parcurgea cu o înțeleală de nedescris. Nu-i vorbă și drumul să da tot în jos. Intrebări, răspunsuri, reviste și veselie, — în jurul acestora să învîrtea conversația noastră, — când deodată o fluierătură lungă și ascuțită, ne întrerupse firul conversației. Ne aflam la Sinaia. Dornic de a vedea ceva, acel ceva despre care de atâtea ori cetisem în viață — mă uitam pe fereastră. In fuga ochiului am putut observa numai, — lumea multă cu sgomotul ei, colportorii cu foile bragagii și... doară ținutul frumos, pitoresc. Mai mult nu am văzut, căci frumoasa cunoștință mă agrăi:

— La ce te uiți Domnule?

Doriam să văd castelul, virful cu dor, etc. — Frumșeța Sinaiei nu se poate vedea din tren Domnule, trebuie să mergi în oraș, de aci nu vezi nimica!

M'am răintors dela fereastră și m'am așezat la loc, — dar am și observat la moment ceva la dama povestitoare. Îi svăcnea pieptul cu putere și un suspin ușor și nădușit...

Trenul porni de nou și noi, adevă mai mult eu, începul firul povestii, abia atunci observai că frumoasa vecină e mai tristă și mai abătută ca până aci. Și eu mă frământam să aflu cauza. Incepul deci cu o întrebare.

Dacă nu mă înșel, mi-se pare că aș fi observat ceva tainic la D-voastră un secret.

Curioasă ca toate damele mă întrebă. Ce? Mă codeam, ba una, ba alta, ba mă chiar genam să-ți spun.

Nu m'a lăsat în pace până ce nu i-am spus.

Mi-se pare că la plecarea din Sinaia, am observat la D-voastră un suspin ușor. De îi drept — și de nu e permis să știu și eu, rogu-Vă pentru explicație.

Fața ei albă ca spuma de lapte, roși puțin, apoi se plecă în jos și îmi răspunse.

— „Da, e drept, o amintire duiosă din trecut nu tocmai depărtat, îmi scoate totdeauna când trec pe aici, un suspin, ba câte odată lacrimăz chiar. Dar în fine de ce să ascund.

E o poveste frumoasă de dragoste!“ Chiar îmi cugetasem și eu așa ceva dar nu i-am spus nimica.

Și ochii ei, acei ochi albaștri visători, cari sau spun tot năcazul, sau apoi îl ascund de tot, luceau așa de frumos. Apoi o lacrimă ferbinte îi brăzdă fața de a lungul.

È vinovat Iulius Valer Ioanovici, ca redactor responsabil al «Libertății» că, prin poezia «Roata dela Bălgrad» apărută în numărul 25 din 2 Iulie 1904 — ar fi agitat naționalitatea română contra celei maghiare.

Da sau ba?

Acuzatul pe motivul că are drept să-și facă observările sale la aceasta întrebare, cere să i-se dea în scris în traducere românească.

O primește. Declară că nu are nimic de observat.

Procurorul își începe rechisitoriul, o vorbire de acuză trasă de păr și adesea foarte ofenzătoare.

Dă apoi cuvântul, acuzatului.

Di Ioanovici se apără, contra acuzel, românește. A vorbit următoarele:

On-Curte cu Jurați!

Acuza ce mi-se impută aici nedreaptă. De un șir lung de ani suntem socotiți noi Românii de aici, ca cel mai mare agitatori, cari vezi doampne ar fi în stare să periclitizeze chiar integritatea statului. Presa maghiară în continu varsă foc și venin asupra noastră.

Nu așa stă lucrul însă în realitate! Suntem oameni leali și lupta noastră e leală!

Nu am agitat și nu agităm nici când — ci din contră, D-Voastră sunteți aceia, cari zilnic agită contra noastră.

Agită administrația D-Voastră, care înălțură pe Românii din slujbele de stat și pe cari îi avem ni-i transferează în alte părți punându-ne nouă aici pe cap oameni, cari nu înțeleg păsurile, obiceiurile, durerile și mai pe sus de toate **limba** poporului român. Oamenii rauvoitori, cari prin incapacitatea lor de a ne cunoaște limba, prin reaua voință și adesea prin judecățile lor pripite și nedrepte mai mult ne strică de cât ne folosesc. Agită inspectorii școlari, cari ca agenți provocatori ai stăpânirii vin și ne dau afară din școale ori peste tot nici nu-i sufăr pe învățătorii români cari nu știu perfect limba maghiară. Agitatori au fost toți ministrii și toate guvernele, cari intru cât le-a stat în putință au făcut și fac imposibil traiul aici al bărbaților nostri capacitați — ori în cazul cel mai bun le fac zile amare.

De sigur guvernul prin eliminarea limbii române și a românilor din justiție e cel mai mare agitator daco-român.

Adunate astea toate la oaltă și puse tot în sarcina bietului român — cum e el dela fire — le suferă dar să nu uitați că «**ține minte**» și asta apoi se va răsturna doar odata pe contul maghiarismului întreg.

Poezia, — de care cu așa predilecție vă ocupați — declar că am citit-o și răscitit-o — dar după cea mai bună a mea convingere nu am aflat nimica agitatională în ea; ear de am aflat ceva *plăcut, acel ceva a fost purul adevăr istoric, poetizat în cea mai frumoasă formă!*...

Și — mă simt îndemnat să declar că autorul n'a intenționat — după cum trebuie înțeles lucrul — să poetizeze răscoala românilor față de maghiari *ci tocmai din contră s'a silit a espune faptul istoric, cum elasa poporului din țară, în general zis, elasa muncitorilor s'a răsculat când ajunsese cuțitul la os, contra clasei nobilimit privilegiate.*

Adaug apoi că autor al poeziei nu sunt eu, răspunderea ce mi-o impune legea de presă o primesc, — acum poftiți și mă judecați — trimiteți-mă în Siberia încă.

Dumnezeu — așa să vă ajute — dlor jurați — precum veți judeca drept!..

Talmaciul traduce pe ungurește, ear președintele îndrumă pe acuzat că nu-i stă în drept să se folosească de astfel de expresii amenințătoare. (Se referă la ultima zicere).

Procurorul replică. Di Ioanovici, întrebă de mai are ceva de spus, zice că-și susține de nou cele zise până acum, nici nu voiește să se mai apere, preve în primită de ar fi în zădar.

Sedința se suspendează. Jurații se retrag. După o dezbateră de circa 1/2 oră sedința reîncepe și se publică răspunsul juraților, la întrebarea că vinovat e acuzatul de agitațiune, care au hotărât cu majoritate de peste 7 voturi că: Da e vinovat!

Să aduce apoi sentința, pe baza §-ului 172 din legea penală, în virtutea căreia **di Ioanovici e osândit la un an temniță de stat și o mie coroane pedeapsă în bani**, apoi la suportarea speșelor de proces și publicarea sentinței în «Libertatea».

Di Ioanovici declară că e nemulțumit și pe baza §-ului 385 punct 1 aliniatul a) din legea penală insinuă recurs de nulitate.

Public a fost destul de numărös, mai ales tinerimea universitară.

Se tăcuseră prorocii, dar nu dedea nimic cu socoata că o să fie osânda așa de grea.

S'au scandalisat până chiar și unșurii prezenți. Și noi?... Noi zicem:

Adevărat, a 2-a roată dela Cluj!... Cluj, 16/II 1905.

Calin.

Congregațiunea comitatului.

— Raport special. —

Arad, 29 Februarie.

Azi s'a ținut congregația comitatului. Sedința s'a deschis la ora 9 prin fișpanul *Urbán Iván*.

Intr'un sfert de oră a trecut congregația peste cele opt puncte puse la ordinea zilei.

A urmat apoi cazul fișpanului *Csukay Gyula*, în jurul căruia s'a produs o discuție foarte aprinsă, provocată de Românii.

Primul a luat cuvântul di *Vasile Goldiș*, care și de altfel luând de astădată prima oară cuvântul în congregația Aradului, a fost ascultat cu mare interes și din partea Ungurilor.

Discursul dlui *Goldiș* a fost frenetic aplaudat de către Românii. Di *Goldiș* face la urmă următoarele propuneri:

«Abzicerea lui *Csukay Gyula* din postul de prim-pretor al cercului *Chișineu* se primește și pentru îndeplinirea acestui post devenit astfel vacant se ordonează escrierea concursului».

După di *Goldiș* vorbește procurorul *Meszlényi* tot în sensul dlui *Goldiș*, apoi *Nachtebel Ödön*, *Vásárhelyi Béla*, *Boksán Szevér* apărând punctul de vedere al comisiunii permanente, că adecă să se primească retragerea abzicerii lui *Csukay*.

Groșoreanu, *Simeon Codrean* și *Lazar Zoárd* vorbesc cu mult efect în favorul propunerii dlui *Goldiș*.

Au vorbit pe urmă din partea biroului vicișpanul *Dalnoky* și protonotarul *Keresztes*.

Se ordonează votare nominală, pe care noi Românii am cerut-o, primindu-se cu 221 contra 51 voturi ale Românilor, propunerea comisiunii permanente.

Dintre Români prezenți erau: *Vasile Goldiș*, *P. Givulescu*, *Ioan Georgea*, *Dr. D.*

Barbu, *Teodor Stan*, *Dr. Lazar Ghebeleş*, *Traian Terebenț*, *I. Groșoreanu*, *preoții Sava* și *Ștefan Tămășdan*, *Ioachim Turcu*, *V. Mihulin*, *I. Beleş*, *Axente Secula*, *P. Vesa*, *Papp* și *Motorca* din *Agrış*, *Aug. Boțoc*, *Demetriu Popoviciu*, *Filip Leuca*, *Aurel Iancu*, *V. Giorogariu Tigu Vasu*, *Teodor Cismaș*, *Nistor Flueraș*, *Vasile Che-recheș*, *Nicolae Lazarescu*, *Nicolae Leu*, *Zasc Moț*, *Teodor Orga*, etc.

Omorirea marelui duce Sergius.

S'a zis, că libertatea e o floare, ce se nutrește cu sânge. Iată și revoluția a sters în mod fioros pe una din cele mai mari pedecți din calea spre constituționalitate.

Când știm, că evenimentele din 22 Ian. au să fie atribuite marelui duce *Sergius* și frate-său *Vladimir*, omorul celui dintăiu ne lasă cel mult regrete creștinești. El a fost șeful reacționarilor și ca atare el trebuia delăturat pentru binele milioanelor.

Dăm aci știrile mai recente sosite din Petersburg:

Petersburg, 17 Februarie.

O depășe urgentă a Agenției *Westnik* (Agenția telegrafică din Petersburg) ne vestește că o bombă a fost asvârlită sub trăsura marelui duce *Sergiu Alexandrovici*, pe când se ducea din cetatea Kremlinului la Moscova. Marele duce a fost ucis. Trăsura prefăcută în tândări. Ucigașii au fost arestați. Unul dintr'înșii este grav rănit. S'au arestat mulți studenți.

Agenția telegrafică din Petersburg află prin telefon din Moscova, la ora 3:10 p. m. cum că în cetatea Kremlinului, unde se află marele duce *Sergiu*, guvernatorul Moscovei, un atentat ar fi fost comis contra marelui duce *Sergiu*, care ar fi fost ucis cu o bombă.

Nouă știri, sosite la ora 3 jum. p. m. spun că circula șvonul la Moscova cum că o bombă ar fi fost asvârlită sub trăsura marelui duce care ar fi fost ucis. Trăsura a fost prefăcută în bucăți; caii mutilați oribil.

Agenția telegrafică din Petersburg află următoarele din Moscova:

Azi pe la ora 3 după amiază, marele duce *Sergiu*, guvernatorul Moscovei, se ducea în trăsura dela palatul *Nicolae* trecând pe piața Senatului. Trăsura marelui duce era urmată de două alte trăsuri.

Când trăsura marelui duce trecea în fața palatului de justiție, o sanie în care se aflau doi oameni, unul îmbrăcat civil ear altul cu haine de lucrător, trecu pe dinaintea trăsurei guvernatorului lăsând-o în urma și apoi se opri. În momentul când trăsura marelui duce *Sergiu* trecu pe dinaintea saniei, o bombă a fost asvârlită de cei doi oameni din sanie sub trăsura marelui duce. Exploziunea a fost atât de puternică în cât toate geamurile palatului de justiție au fost sfărimate în miș de bucăți ear din trăsura n'a mai rămas de cât mică bucăți. Căii au scăpat.

Pe locul asasinatului, mulțimea culege bucăți de lemne și stofe.

Moartea marelui duce a fost instantanee. Capul i-a fost despărțit de trunchi; picioarele iarăși rupte și hainele făcute bucăți. Vizitiul a fost ars în mod oribil și a murit pe când era transportat la spital. Pe locul atentatului se află numai cele patru roți ale trăsurei.

Exploziunea a fost auzită până în împrejurimile Moscovei.

Asasinii au fost arestați. Unul din trănșii a zis: Mi-am făcut datoria, puțin imi pasă ce s'o face cu mine.

O mare mulțime s'a adunat pe locul atentatului. Poarta Kremlinului a fost închisă.

Pe piața Roșie mulțimea a manifestat contra studenților bătând pe mulți din ei. Unii au fost bătuți în așa mod în cât un membru al palatului de justiție a intervenit arestând câte-va persoane.

Când marea ducesă *Elisabeta*, soția marelui duce *Sergiu*, a aflat de atentat, a plecat imediat pe locul atentatului. Rămășițele corpului mutilat al marelui duce au fost strinse și aduse la palatul *Nicolae*.

ELECTORALE.

Ni-se cere spre publicare următoarele :

Onorată Redacțiune!

La corespondența publicată din Ludoș de „Ludoșanul“ unde este amintire și de persoana mea. Vă rog a da loc în prețutul DVoastră ziar următoarei deslușiri :

Nu admit, că ar fi altul mai bun Român ca mine în întreaga Ungarie. Când m'am pus în conțelegere cu candidatul guvernamental din cercul Ludoș am dovedit-o că sunt Român adevărat (?) căru' i zace la inimă interesul și bună starea poporului său, am făcut-o pentru comuna și biserica mea, care are lipsuri, să pretind jertfe dela cel ce sunt chemați a conduce destinele poporului român. Parecă principiul nostru este, ca să ne validăm pe toate terenele, să câștigăm și nici la un cas să nu perdem din puținul cel avem. Conduc de principiul acesta pentru binele comunei și bisericii mele am stat cu candidatul guvernamental — nefiind candidat român — față de un Jidan kossuthist. Deputatul guvernamental a învins cu 426 voturi, față de kossuthist, care a rămas cu 86 voturi. Este evident, că guvernamentalul și fără spriginul meu câștiga mandat, comuna încă și biserica aveau drept să se revolteze în contra mea ca în contra unuia pe care nu-l doare de poporul său. Sunt liniștit în conștiință și mândru că am putut face ceva pentru comună și biserica mea. „Scopul sfințește mijloacele“.

Dacă însă ne va fi dat ca în viitor să avem un candidat național român, eu voi fi cel dintâiu, care nu voi cruța osteneală și spese pentru izbândă steagului desfășurat în fața mea la 10 Ianuarie în Sibiiu, creând alegători deja de pe acuma și apoi regulând listele electorale. Săpienti sat.

Veleher, la 14 Februarie 1905.

Cu toată stima :

Marius Elekees
proprietar.

DIN ROMANIA.

Alegerile în România. În ziua primă, Marți, 2/16 l. c. s'au făcut alegerile I-lui colegiu al camerei, în total 75 mandate.

Au fost aleși 59 guvernamentali (conservatori) și 11 deputați opoziționali (liberali și conservatori-carpști). În 5 cercuri are să fie balotagiu.

Miniștrii Cantacuzino, Tache Ionescu și generalul Lahovary au fost aleși în mai multe districte. În Râmnicul-sărat fu ales ministrul Ionel Grădișteanu. Printre opoziționali au fost aleși foștii miniștri Filipescu, Costinescu, Ionel Brătianu, Marghiloman. Petre Carp, șeful jumiștilor, a căzut la Saslui; opoziția a decis a-l candida într'un colegiu al Senatului. Asemenea a căzut, cum li-se telegrafiază ziarelor din Viena, și fostul ministru Haret.

Intre cei 11 opoziționali aleși în colegiul marilor proprietari, sunt 6 liberali și 5 jumiști.

Mercuri, la 3/16 l. c. au avut loc alegerile pentru colegiul al II-lea al camerei.

O zi de beție.

— Impresii dela alegerea de deputat în Orăștie. —

Pătrunsesse vestea departe-departe, și știa tot „natu“ românesc, că are să se întâmple un lucru de mare însemnătate în ziua de 2 Ianuarie, în Orăștie.

Și ca valurile spumegânde ale rfului turbat, — voind să miște stânca puternică ce le stă în cale — valuri, valuri sosiau Românii voinici în oraș cu gândul de a arăta lumii, că Românul e conștiu de drepturile sale și că s'a săturat de a mai roade ca viermele din poveste la rădăcina fierii.

Și acum să trec la obiect! Erau adunați Românii după comune, în grupuri — și lucru frumos — nu să mișeau dela locurile lor de loc. Singuri doar' „stafetele“ să duceau să le aducă știri, numai.

Pe la opt oare dimineața au sosit și „șifindarii“ stăpânirii de pe la Geoagiu cu trăsurile și cu steaguri ungurești. Inchinau steagurile în dreapta și în stânga sbierând „Eljen Vörös“. Dar' erau puțini. Un fruntaș Român din Orăștie, pe lângă care erau adunați Românii să întoarcă câtră popor și în săgă-l zice: „Trăsuri au multe, dar' oameni puțini. Slabă nădejde. E vorba Românului: sală goală straiță ușoară!“ Și vorba a prins. Când au văzut „Vörös“-iștii pe ai noștri, au rămas deprimați numai. Insuși eu scriitorul acestor șire am auzit pe un unguș din trăsurile sosie strigând „Eljen Vörös“, și inchină steagul, ear' mai încet, ca și când ar fi avut spasmi or'i i-ar fi părut rău, de ce a zis, șoptea într'una „Vlad, Vlad, Vlad“...

Tot pe timpul acesta să revoltase „administrația“ (notarii) de peste Murăș — că primarii lor au venit și ei, ca să sporească ceata Românilor de bine, dădeau târcoale pe lângă casele dlui Vulcu, unde erau grupate mai multe comune românești, provocând pe cortesiile noștri într'una să le elibereze oamenii. Li-s'a spus, că n'au drept de a mai dispune și aici, — că dreptul li-a rămas acasă în satul lor. Adus-au atunci pe căpitanul orașului însuși, ca să dispună el eliberarea primarilor. Și a venit acesta, nu să l scoată dela noi — că doar' nu erau prizonieri, nici batâr încuiați nu erau. I-a scos toluși afară le-a spus că acuma-s liberi și au voie să meargă unde voiesc și să voteze cu cine voiesc; dar' din sprincene totuși încreți-se o leacă, și palma și-o făcuse pumn.

N'am să uit nici când momentul, în care un primar mai bătrân cu părul argințiu îl răspunse căpitanului.

„Apoi, dacă e așa dle, atunci eu de aci am eșit și aci mă bag eară“... Și ceialați primari toți l'au urmat — ear' în ceata lor (a Vöröșiștilor) a produs faptul acesta un murmur surd... neîncrezător, pe când Românii aclamau într'una.

Gunoicul colegiului reformal, compus din tinere mlădițe arpadiane sbiera într'una: Eljen Vörös, — și într'un rënd chiar au aruncat pietrii asupra oamenilor noștri, cari le răspundeau flegmatic cu frumos sunătoarea frasă „Să trăiască Dr. Vlad“.

La noi șopete... dar' nu de neîncredere în rezultatul alegerii... la ei răcnete de ciudă, că terorismul nu mai prinde și nici batâr provocările lor ostentative — nu li-se răspunde — ci-s luați încă pe de-asupra în zellemea.

De fapt la ameazi erau înaintea noastră, cu voturile, — și lucru natural — era doar' de prevăzut asta, căci greul Românilor, cari aveau să dea tonul — comunele compacte românești erau lăsate mai pe urmă.

S'a făcut pauza — la prânz.

Tainicii ștafete umblau din dreapta în stânga, ca să cucerească suflete românești. Pe străzile laterale era o adevăată vânătoare. Nu li-a succedat însă! Așa a vrut cerul și oamenii noștri.

După prânz oamenii erau mai animați și spiritele mai agitate!

Și un „hătru bun de glume“ le-a strigat, tocmai pe timpul, când defilau niște hornari prin mijlocul pieței „Aici vi's voturile, — aștia s'au vostri“...

Să fi auzit apoi ris!

De nou s'a pornit votarea și cu ea și entuziasmul Românilor creștea văzând cu ochii. Erau oameni, cari numai peste umăr să uitau la saștrapii mici de inimă ai administrației, — cari erau deprimați, — când vedeau pe dl Dr. Mihu, — cu câtă demnitate și cât de liniștit să preumblă printre ai noștri.

Vecinic ne șters din inimă are să-mi rămână momentul — când bravii Vinereni în frunte cu neîntrerupt aplaudatul Dr. Mihu — între uralele, ce păreau, că nu au să mai încete — ale multimii — voioși și între cântări de: „De fulgere să piară!“ au inundat strada, ce ducea la locul de votare. Un incident! Simbriașii de peste Murăș să pregăteau tocmai să plece cu trăsurile opăriți acasă, când am trecut pe lângă ei... „... Abzug Vörös!“ strigă și un Român echoul codrului de români repeta

... A-b-z-u-g V-ö-r-ö-s!

Și s'a aflat atunci — mă rog — un om al stăpânirii, care și-a scos revolverul din busunar, l-a arătat numai, la băgat la loc și a strigat odată și înăbușit „Abzug Mihu“. Dar' s'a pierdut, cam for s'a făcut îndată cu trăsura cu tot — că o păția rău. Insași poliția l'a căutat să-l tragă la răspundere — dar' nu să mai vedea...

Au urmat apoi biete de însuflețire — rând pe rând, — comunele românești. Și seara... oh seara, n'am so uit. Trecuseră Berienii harnici și au venit la rând însufleții Pricăjeni, cu 2 bolnavi (ntre cari și un preot) în trăsura înainte, după ei unul cu lumina aprinsă, apoi altul cu un steag roșu, pe care era o fotografie a Drului Vlad și niște inscripții și la urmă alegătorii tot doi cu doi...

Stăteam bine!...

Rezultatul era sigur, Dar' ca să nu rămân așa în mare minoritate, s'au răzgândit oameii stăpânirii și cutreerău orașul cu calesele după Sași... Văzutu-i-am și pe acestia „circumspecții“ și fricoși cum veneau ca duhurile cele necurate pe din dărât pe poarta cea mică dela magistrat — să nu-i vadă nimeni — ca să voteze cu Ungurii.

Și slujbașii dela tren au venit — cale de vre-o câțiva kilometri — ca să țină și ei „iso-nul“ lui Vörös.

S'a fixat oara de încheiere. S'a comunicat rezultatul și poporul aclama mereu — pe alesii său, — care era pe acel timp la Dobra.

A vorbit admirabil dl Dr. Mihu și a mulțumit poporul în numele alesului deputat.

Seara a fost convenite la „Central“.

Am văzut pe un creștin de peste Murăș — cum își făcea mereu cruce — după-ce toastas dl Dr Mihu și cum esplica el ca om mai „conștitiv“ la ceialați — și l'am întrebat, că ce la ține demnat să-și facă cruce.

— „Dle“, îmi răspunse, „în viața mea ce m'ai frumos și atâția Români vrednici, — la oală — nu am mai văzut. Acuma vedem noi, acum ni-se deschid ochii, că și domnii noștri cu noi“.

Pe la 11 oare a sosit și Dr. Vlad, leratul dela Dobra, a fost adus pe umeri. Entuziasmul era de nedescris... Urale și aplause frenetice nu să mai conteneau.

Și așa aci — am făcut încheierea frumoasă amintiri — bucurându-ne cu strălucita învingere, — a Românului de zile senine și redeșteptat la nouă viață.

Eram beți — de sfânt entuziasm național!

Orăștie, 12 Februarie 1905.

Esilatul

Răsboiul ruso-japonez.

Rușii stau în Mandjuria din ce în ce în mai rău. Japonezii au pus deja la ultime atacuri în activitate uriașele tunuri folosite la bombardarea Port-Arthurului.

După telegramele din urmă au fost dese mici hărțueli; ciocniri s'au întâmplat între cavaleriile dușmane; din partea Rușii fără succes.

Despre o eventuală pace se vorbește și pela curtea Tarului, dacă Franța i-ar să gura dela Japonezi niște condiții cinstite. Cel drept limita materială posibilă nu s'a ajuns avind în vedere colosalitatea imperiului rusec, dar nu peste mult se va ajunge ear poporul însuși — după-cum se scrie ar dori pacea.

Japonezii iarăși nu-s eșofați de și telegrame mai nouă vestesc, că sunt stare ori-când a da față ori-căror pregătirile rusești. Dar considerând depărtarea teatrului, unde se desfășură drama sângeroasă până la infinit, nici ei nu vor putea merge mult timp...

Tractament special al durerilor de dinți și a boalelor de falci. Tură totală și particulară conform diferitelor proceduri. Plombări cu ment, cu sticlă, email, porcelan, amalgam de aur, și aur chimic. Operațiuni diferite la așezarea coroanei de dinți. Coroane de porțel și aur conform indicațiunilor specialiștilor savanți. Dantură fixată și mobilă, după sistem american. Tot felul de execuții de cauciuc. Dinturi dantură întreagă fără cerul gurii. Scoateri de dinți fără nici o durere.

Dr. VICTOR D. GRAUR

medie universal, profesor cvalificat de școale medii p. studiul higienei.

Institut de dantură medicală și pentru tehnica de dinți.

ARAD, Piața Andrassy Nr. 22, etagiul I, vis-à-vis de casa comitatului.

Din străinătate.

Loubet se retrage.

Paris, 17 Febr. n. Petit République află, că Loubet în 1906, 8 Febr. n. când i se împlinesc anii de președenție, nu va mai primi candidatura.

Chaosul din Macedonia.

În Sofia sunt mâniați rău pe guvernul turcesc. Guvernul bulgar e decis a lua măsuri energice contra miserilor turcești și aruncă vina izbucnirii unei război asupra Turciei.

Convocare.

Membrii societății de economii și credit „Crișana” sunt invitați la a

XIV-a adunare generală ordinară,

ce se va ține la 5 eventual la 12 Martie n. a. e., la 2 ore p. m. în localul societății în Brad.

OBIECTELE:

1. Deschiderea adunării.
2. Constatarea membrilor prezenți.
3. Constatarea împlinirii prescrișilor din §§ 46 și 72 al statutelor.
4. Raportul direcțiunii și al comisiunii de supraveghiere pe 1904.
5. Deciderea asupra conturilor anuale și a distribuirii profitului curat.
6. Alegerea a 3 (trei) membri în direcțiune pe 3 ani.

În lipsa membrilor receruți (cel puțin reprezentanții de $\frac{1}{3}$ parte a capitalului social) adunarea, în sensul §-lui 47 al 2., se va ține în 12 Martie n. la locul și timpul indicat.

Membrii pot lua parte în persoană sau prin plenipotențiarilor lor, în sensul §-lui 48 din statute. Numărul membrilor înscriși cu 31 Decembrie au fost 110 cu 466 părți fundamentale a 100 cor. 46.600.

Brad, la 12 Februarie 1905.

Direcțiunea.

NOUȚĂȚI.

A R A D, 20 Februarie n. 1905.

Antele Leo Tolstoi. «Novosti» în timpul din urmă foarte mulți jurnaliști și coristenți ai diferitelor foii, cari îi scormonesc vestitulul scriitorilor ideile despre război mandjurian și mișcările reformatorice din Rusia. Tolstoi se simte foarte bine și se zice, că va petrece vara viitoare în Jasnaja Poljana.

— 50,000 muncitori înaintea parlamentului. „Munkás-Híradó” scrie: Partidul socialist reorganizat vrea să facă atenție pe deputații la promisiunile făcute. De aceea partidul a hotărât, că în ziua, când se va prezenta dietei noul guvern, 50,000 de muncitori vor merge înaintea parlamentului, ca cu prezența lor să facă atenție pe deputații, că acum așteaptă dela ei, ca să și împlinească, ce au făgăduit. În acea zi între 10—12 ore toate fabricile, uzinele și atelierile vor sista munca. Un comitet al muncitorilor va tâlmăci prezidiului dorința ferbinte a muncitorilor, ca să fie și ei luați în considerare la compunerea noii legi electorale.

— Sabia. În Oradea-mare, în strada Kossuth Lajos s'a întâmplat un scandal sângeros. Sublocotenentul din armata comună Grätzer și locotenentul Drzibil s'au lovit de calfa de prăvălie Bela Dunyogi, care cu 2 soți ai săi trecea pe lângă el. Din asta s'a iscat între ei ceartă, în decursul căreia sublocotenentul și-a scos sabia și a lovit așa de tare în cap pe Dunyogi, că acesta a căzut plin de sânge la pământ. Atunci poporul, norodul de pe stradă începu să sară asupra celor doi ofițeri. Numai poliția i-au scăpat din mijlocul mulțimii infuriate. Comanda militară a dispus contra lor severă cercetare.

— Liferant rus ucigaș. Guvernul rus încredințase pe Alexe Iarmontin, fiul unui administrator de ziar cu controlarea liferanților armatei ruse. Acesta a și scris acasă tatălui său teribilități despre înșelăciunile și defraudările liferanților. Între cei din urmă e unul Gromov, care din această pricină l-a pușcat pe tinărul cinstit

— Pictorul Menzel și femeile. Marele pictor german Menzel, a cărui moarte am înregistrat-o și noi și care era numit în Berlin „mica eselență” — el era adică om mic — nu era de loc galant. Nu putea suferi prezența femeilor în atelierul său „fiind-că ele pretind să fie considerate ființe superioare” după-cum zicea el.

Odată o artistă dramatică sărbătorită cunoscută prin frumsețea și bunul humor al său, se rămăși cu amicii săi, că ea fi primită de Menzel. Amicii pariara. Artistă merse la locuința pictorului și sună. Pictorul având obicei să deschidă el însuși tot deauna, merse să-l deschidă.

— Cine ești D-ta?
— D-șoara Ernestina Wagner, artistă dramatică.

— Nu te cunosc. Ce dorești?
— Eselență, vreau să-mi faceți portretul meu.

Eu nu fac afișe de teatru.
Și îi închise ușa lăsându-o cu buzele umflate.

— Omor ținut în secret. În Ueskueb cu o lună înainte de asta au aflat mort pe un profesor sârb, care era cunoscut agitator. Consutul sârbesc a calificat omorul drept o eventuală sinucidere. Mama profesorului a cercetat treaba și-acum s'au descoperit lucruri senzaționale, că pe fiu-său l'a omorât directorul școlii, unde era profesor fiu-său. Mama a și părît pe director; ca martor are pe un prieten al fiului său, care a fost la o masă cu el, când l'a omorât.

— Fapta unui nebun. Alaltaeri dimineața Iosif Heimbach, maior pensionat, din Viena subit a înnebunit. În accesul lui a fugit în bucatărie, a luat un cuțit de bucatărie și de trei ori a străpuns cu el pe bucatăreasa, Maria Kordetzky, apoi a alergat la poliție și-a anunțat, că vreau să-l omoare. Vecinii, cari îl cunoșteau fapta, au mers în grabă la poliție și-au spus atentatul, la ceea-ce poliția a arestat pe maiorul nebun și l-a transportat în casa de nebuni.

— Mort simulant. Din o pricină ori alta, oamenii se prefac de multe ori bolnavi, dar cu moartea n'a săguit până acum nimeni. În Monte-Carlo s'a întâmplat însă zilele trecute și cazul asta cu un înșelătoriu dibaciu. S'a culcat în parcul clubului de joc și s'a prefăcut mort. Amploiații băncii l-au aflat, l-au căutat din fir în păr prin buzunare, dar nici un ban n'au aflat la el. De oare-ce reputația băncii perde prin așa sinucideri, fiind-că să erode, că ei l-au jefuit, îi pun de obicei bani în buzunare, ca să nu fie nici o aparență de jaf. S-acum s'a întâmplat așa: au pus trei mii de franci în buzunarele mortului și numai după aceea au anunțat cazul la poliție. Dar „mortul” îndată-ce a simțit banii în buzunar, s'a șters de acolo și până azi nu l-au mai aflat.

— Șarpe în cutie. Scrisesem mai dăunăzi, că o primadonă a teatrului din München a primit cadou o cutie, în care însă era un șarpe, ceea-ce mai, că a contribuit, ca predarea piesii să fie sistată. Marinimoasa donatoare — după-cum a aflat acum poliția — locuște departe de intrigile culiselor. E o fetiță de 14 ani a unui neguțator, care, fiind dusă des la teatru s'a înamorat de actorul, care de regulă era partenerul primadonei. Fetița deveni jaluză; asta e istoria cutiei.

— Scriitorii din New-York pentru Gorki. Societatea scriitorilor din New-York a adresat o telegramă țarului, în care se zice, că poporul american e entusiasmă pentru Gorki și că cinstea și faima literară a Rusiei pretinde eliberarea lui Gorki.

— Logodnă. Tiaerul Crăciun Tripon proprietar din Agrișin s'a fidanțat cu amabila Domnișoară Constanța Ilica, fca preotului din Bodești Ilie Ilica.

— Logodna regelui spaniol. Ziarele din Madrid scriu, că regele spaniol să va logodi cu Victoria Luiza, fca împăratului german, Wilhelm II. Cununia va fi numai peste doi ani. Prințesa se va converti la catolicism.

— Cătă sîrguință au Japonezii. Deși până acum numai foarte puțin Japonezi au ajuns prizoneri ruși, totuși Rușii au găsit cu cale, să-l așeze tare departe de patria lor în guvernoratul Novgorod, într'un cătun părăsit de lume Medvedj. Aici își așteaptă ei ora libertății. E un cuib acest cătun, care nici chiar Rușii nu-l cercetează bucuros, dar străini.

Nu de mult a vizitat pe acești eroi un corespondent dela ziarul „Nowoje Wremja”. A fost în casarma lor și s'a mirat de ei. Toți învățau și sosirea străinului de loc nu i-a conturbat în studiere.

Ce fac acești oameni? întrebă ziaristul dela militarul, ce-l însoția.

Învăț, fu răspunzul surprinzător. Unii învăț englezește, alții franțuzește, cei mai mulți însă rusește.

Trebuie să declar — scrie corespondentul ziarului său. — așa străduință n'am văzut în viața mea. În întreaga casarma nu puteai vedea, decât capete apilecate cu deosebită atenție pe cărți, dicționare și gramatici. În deosebi erau sârguincioși aceia, cari învățau rusește. Mai fiecare vorbă o opriau, o despicau din cartea învechită, îi căutau sensul și cercau să o pronunțe, așa că întreaga casarmă par'că era un zumzet de albine.

— Furt de 15 milioane. După cum scrie foaia „La Presse”, judele de instrucție Buisson a dispus cercetare în un proces criminal senzațional. A fost omorât un om putred de bogat prin înveninare, iar averea de 15 milioane franci au furat-o.

— Hoțul și căpitanul de poliție. Întreg orașul Lyon ride de ceva foarte interesant: un hoț prin telefon și-a făcut complice pe căpitanul de poliție. Într'o zi e anunțat căpitanul de poliție, că din Marsilia cine-va vrea să vorbiască pe telefon cu el. În grabă merge la telefon, unde avu loc următorul dialog:

— Căpitanul de poliție din Lyon e la telefon?

— Da, eu sunt.

— Eu care îți vorbesc, sunt Tardy, ofițier al poliției din Marseille.

— Ce poștești?

— Fii bun și spune: ai dat poruncă, că un om cu numele Pierre Comti să fie prins, fiind-că a comis multe crime în Lyon?

— Cum să nu. Deja știm, că a fugit în Marseille, dacă îl aflați, prindeți-l imediat, fiind-că e un tip foarte periculos, viclean și dibaciu.

— D-ta deci crezi, că Comti e în Marseille?

— Firește. Doi oameni de-ai mei au și plecat cu porunca, să-l prindă.

— Așa? Atunci mulțam, destul, nu te os-teni.

Descrierea o avem, nu peste mult o să ne cadă în mână...

Foarte natural, că individul, care căpăta în formațiile astea, era însuși Comti și astfel știind dela căpitan scopurile poliției, s'a și folosit de asta și repede s'a făcut nevăzut din Marseille.

— Povești de strigoii. Sunt pururea amuzante cum este și aceasta, povestită de un mare ziar englez, nu doară în lipsă de materie, ci pentru că poveștile acestea sunt la modă în Anglia și se scot la iveală încă și de acelea cari, puțin refăcute, pot trece drept noi.

Ziarul povestește că acum câteva zile doi domni călătoriau într'un tren direct din Scotia. Ei nu se mai văzuseră nici odată și ședeau unul în fața celuilalt.

După trei ore de tăcere, cel mai vorbăreț simți nevoia de a schimba câteva cuvinte cu tovarășul său.

Ridică ochii de pe ziarul în a cărui citire se cufundase până atunci și zise:

— Primejdioasă bucată de drum mai e și asta, nu e așa?

— De sigur — răspunse celalalt cu o voce tenebroasă. Acum trei ani am murit într'o catastrofă de drum de fer, întâmplată tocmai aci.

— Și acum?

— Acum sunt osândit să călătoresc pe linia asta timp de 100 de ani. Acesta este purgatoriul meu...

Vorbărețul se scufundă iarăși în citirea ziarului tremurând...

— Leac nou contra tuberculosii. Din Londra se vestește, că miss Thorne, medic, care nu de mult a fost promovată la universitatea Sidney, a descoperit un nou leac contra tuberculosii. Preparatul și l-a trimis în Anglia, ca să se probeze.

— Cătră toți economii! Depositul de semințe c. și r. Eduard Mautner din Budapesta — după-cum află — în urma slabei vinzării a schimbat redus prețurile catalogului din 1 Ianuarie a. c. pentru semințele de trifoi roșu. Prețurile sunt acum următoarele: Nr. 4 Prima primisima 95 cor. Nr. 5 cea mai prima 93 cor., Nr. 4—6 prima 92 cor. per 50 kg. Aceste 3 sorte sunt

foarte curate și au o putere de încolțire puternică. Este tuturor cunoscut, că firma Mauthner nu vinde trifoiu roșu italianesc, nici american, ceea ce adevăratește pecetea stațiunii reg. ung. de control a semințelor. Astă reducere a prețurilor e recunoscută între economi ca dovadă, că Mauthner are în vedere numai interesul economilor.

De tot important! Cel ce nu întrebuințează nesticăciosul lapte de castraveți pur englezesc a lui Balassa cu renume universal, are pe față mici bube, spuse, pistruși, pete ori alte necurătenii, care lapte face tenul rumen, alb și tineresc. — Efectul e sigur după 2—3 ungeri. Să se caute însă, ca pe fiecare sticlă să fie vizibil numele „Balassa”. Un flacon 2 cor. apoi săpun de castraveți pur englezesc 1 cor. Pudră 1 cor. 20 fil. — Să poate căpăta în fiecare apotecă. Se trimite prin poștă de spîterul C. Balarsa, Budapest-Erzsébet-falva. Primul deposit în Arad spîteria Földes Kelemen, și drogheria Vojtek & Weiss.

— Cine scapă definitiv de durerile astmatice și reumatice? Până de prezent aceste întrebări singur domnul Albert Müller (Budapesta, Vadász. u. numărul 42/K a fost în stare să răspundă, de oare-ce rezultatul ce l-a ajuns prin crucea sa dublă electro-magnetică R. B. Nr. 96967 este aproape de necrezut, pentru ceea-ce din partea bolnavilor reînșănătoșăți primește multe mulțumite.

O astfel de scrisoare i-a adresat d. e. cu ocaziunea anului nou Feit János din Biserica-aibă :

Prea st. dle Müller!

Prind peana, ca să-ți exprim cele mai ferbinți mulțumite pentru crucea R. B. Nr. 96967 ce ai inventat, pentru-că eu prin folosirea aceleia m'am vindecat pe deplin de durerile reumatice ce mă chinuiau de ani. Intr'un timp zăceam în pat și nu mă puteam nici mișca; acum însă nu sunt silit să păzesc patul.

Cu toată stima :

206

Feit János.

La institutul de cred. „Murășanul” Maria-Raana se caută un practicant.

Doritorii să se adreseze la Direcțiune.

POȘTA REDACȚIEI.

„Pedeapsa” nu să poate publica. Imperfectă ca tehnică și haos în idei.

„La gînta mea”: idee frumoasă, poetică; tehnica și execuția slabă. Cu mai multă grijă ne-ai putea da în ori-ce caz poezii bune.

Bibliografie.

4 cor. numai 4 cor.

plus 20 fil. porto postal.

Drepturile și datorințele învățătorilor și învățătoarelor confesionale

scrisă pe temeiul legilor regulamentelor, ordinațiilor, instrucțiunilor, hotărîrilor și deciziunilor principiare

de Dr. Szabo Mihály, inspector regesc

tradusă în românește de

Eugen Zaslo, profesor,

„Visuri trecute”

Un elegant volum de schițe și romane scrise de cunoscutul scriitor

Alex. Ciura (Simin).

Costă 1 cor.

Să pot primi dela tipografia semn. din Blaj

(Balassfalva)

390 1—5

Lau administrația „Tribunei” să afle de vânzare următoarele cărți:

„La Roma” de Russu Știrianu	Cor. 2.—	plus 10 fil. porto
„Povestiri și schițe” de S. Secula	1.—	5 ” ”
„Nuvele” de Emil Zola	Cor. 0.40	5 ” ”
„Școlarul declamator”	” 0.50	5 ” ”
„Vatra părăsită” I. Slavici	” 1.50	10 ” ”
„Stropi de roșu”	” 1.—	10 ” ”
„Aur” Const. Hodoș	” 1.50	10 ” ”
„Telegrama” farză în 3 acte	” 0.30	3 ” ”
„Calendarul” diecesei aradane	” 0.40	10 ” ”
„Carmen Sylva” de Vojen	” 1.—	5 ” ”

PARTEA LITERARĂ.

Curente culturale la noi în secolul XVIII.

de
I. Minea.

(Continuare).

S'a zis cu drept cuvânt. „Căci, o literatură nu trăiește numai din existența cetitorilor și patronilor, din pensionarea bogată și lauda reprezentanților ei. Ea este — când e vrednică prin originalitatea ei de numele de literatură o manifestație de conștiință, de vitalitate, o făgăduială de durere și de prosperitate pentru poporul, care e în stare să o aibă. Când un popor nu-și străește, decât ziua de mâine, când privirile lui nu se uită rîvnitoare sau pline de părere de rău în trecut, când nu urmăresc nimic în zarea viitorului, el nu poate să aibă cu un astfel de suflet înjosit, o adevărată literatură. Să poate zice, că această manifestație superioară, această expresie a vieții unei națiuni, care o resumă toată în însușirile și defectele ei, e ca strălucirea ochilor, ca lumina din ochii omenești și această lumină n'o au bolnavii, bătrânii, cei cu trupul sau sufletul ruinat”).

În prima parte a influenței grecești era o țintă un ideal: redobândirea celor pierdute la 1453. Dar timpurile aduseseră desiluzii. Rușii fură oprii la Stănilești: în zadar îl așteptau cu stălpări în mână popoarele balcanice. Mai veni războiul în principate; ocupația austriacă în Oltenia, rusească în Moldova. Tot străinismul asta adus de împlinire în principate deveni odios Românilor. Indirect erau avertați la o deșteptare națională.

Și prin ocupații se făcu cunoscută în principate o cultură nouă: cultura apuseană. O vedeau Români și luau indemn să și-o însușească și ei. Veni războiul prin tratatul dela Pojarevac consiliul ruși, austriaci, germani, francezi, englezi; cu ei negustori, meseriași, popi învățați. Grecii înșiși se văzură inferiori acestei culturi nouă: începură să învețe, dar pe aceeași bancă cu Români. Copii Fanarulul, cari trebuiau să treacă prin trepte diplomatice, până a ajunge să poarte stemele de voevod în vr'unul din principate, trebuiau crescuți pentru această; învățau în apus franceze, italienește. Își căștigau ideile, luau mod și venind în suita fericitului principe dădeau imbold Românilor să se cultive și ei. Mai învăță Români în asta vreme prin Suceava și Cernăuși, unde dela luarea Bucovinei de Austriaci să ridicaseră școli românești pe lângă cele de nemțească. Sub presia ideilor nouă să reorganizează învățământul din principate. Nimeni nu mai putea să ajungă vr'o dregătorie, fără a arăta, că a absolvat unele școli.

S'apoi vin marile idei ale revoluției franceze, care-și trimit valurile renăscătoare și în principate. Nu numai ideile să schimb, începe a să perde și moda grecească. Asistăm la o cultură și civilizație în agonie.

Emigrații francezi inundă țările românești: toate astea au adus cu sine, ca pe lângă obicei-nuita cultură grecească, putem privi încolțirea și răspândirea unei civilizații moderne, apusene, civilizație crescută din fecundele idei de libertate, egalitate și frățietate. Să citesc cărți franceze, filosofice, precum și de literatură frumoasă; tineri români cercetează marile școli ale apusului: se introduce în chipul acesta un curent mai liberal, care conglăsuște cu spiritul timpului.

Se înființează școli pentru „copii sârmanii” și școli mai multe prin „orașele din stară”. Fil de boeri au educatori, francezi. Muzica europeană străbătea în principate. Jurnale să citesc pe lângă cărți. Pe toate terenele triumfa un curent nou, curent botezat în apele binefătoare ale civilizației apusene. Curent cosmopolit, care-și avea cea mai înaltă expresie însă în țări române în limba grecească. Limba română în general era considerată prea aspră pentru expresiunea unei culturi mai înalte. Deși acest lucru straniu, la un sfîrșit de veac, care e timpul nașterii națiunilor în sensul larg al culturii, credința și moda grecească a fost sguduită în cultul său, ce-l avea în inimi românești.

(Va urma).

Redactor responsabil: Sever Boeu.

Editor-proprietar: George Nichiu.

1) Datele privitoare la influența grecească în principate și citatele în general sunt luate din monumentala lucrare a savantului nostru dl. N. Iorga: Istoria literaturii române până la 1821. Și dacă Maucaulay și-a scris superbul său esai „Papalitatea”, ca să desvolte interes pentru cartea lui Ranke cu același subiect, mi-aș fi făcut o datorie națională, dacă mititica mea lucrare va desvolta interes în publicul nostru pentru savanta lucrare.

INSERTIUNI și RECLAME.

Igaz Sándor

ciasonnicar și giuvaergiu.

ARAD, Piața Libertății
lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint călcat cumpără p. preț
cel mai mare de zi, ori schimbă pentru
alte obiecte de aur și argint.

Bijuterii, oroloage, aur călcat

și recușite de argint, seduli de am
netare cumpără pentru prețurile cele
mari ori le schimbă pentru obiecte noi

DEUTSCH IZIDOR

ciasonnicar și giuvaergiu

ARAD, Strada Bisericii
(Palatul minorităților.)

Isvorul cel mai estin de cumpărare de
bijuterii și oroloage.

Atențiune!

Dacă dorești ghete bune, estine și
atunci le cumpără din pravălia de gi
pentru dame și domni a lui B-ese
Károly de pe piața Arpad Nr. 5 (e
ciul bisericii izraelite) unde comandele
efectuesc mai punctual.

Se pot căpăta totfelul de ghete
fecționate în atelierul meu. Rog bine
torul concurs al onoratului public, cu
osebită stimă

Brécska Károly

516

pantofar.

444

Furnisez acasă:

Cărbuni de peatră de Salg
Tarján pentru 1 fl. 70 cr.

Cărbuni de lemn de fag pent
2 fl. 20 cr.

Lemne de foc mărunțite pent
1 fl. Câte o sută chilograme.

Comandele sunt a se adresa lu

ALTMANN EDE

— neguțator de specialități.

Arad, Str. Wesselényi Nr.

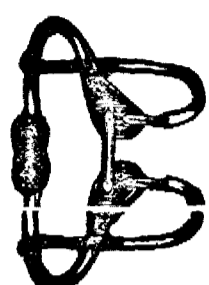
Telefon Nr. 46.

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNEA SUMARĂ.

1904 31 Ianuarie		1905 22 Ianuarie 29 Ianuarie	
ACTIV			
101848384	71461384 Reversa metalică Aur. 50082863 30387000 " trate Aur. 20110000	70962757	70192863
3145978	Argint și diverse monete	3366256	3424480
43412907	Portofoliu Român și Străin	40931900	37139828
9458178	{*) Impr. contra ef. publice 6288200 " " " " in cont curent 3176530 }	9338748	9463730
11999980	Fonduri publice	11999940	11999940
18889240	Efectele fondului de rezervă	14732273	14731258
1792546	" " " amortisarea imob. și material	1704546	1704546
5567480	Imobil	5638849	5638889
567979	Mobilier și Mașini de Imprimerie	569051	568551
201836	Cheltuieli de Administrație	193993	196016
82415000	Depozite libere	80398485	82954385
—	Compturi curanți	20607520	23865536
17220391	Compturi de valori	17073156	17138229
291409899		277517474	279018251
PASIV			
12000000	Capital	12000000	12000000
18209715	Fondul de rezervă	19546217	19546217
2740900	Fondul amortisării imobilelor și material	2923784	2923784
172149180	Bilete de Bancă în circulație	162516290	161420770
174134	Dobânzi și beneficii diverse	132698	173095
—	Depozite de retras	80398485	82954305
—	Compturi curanți	—	—
—	Compturi de valori	—	—
—	Profituri și pierderi	—	—
—		277517474	279018251

*) Dobânda 8%.

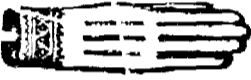

Travărie pentru mânuși și suspensorii a lui

HUBATSCHKEK T.

ARAD, Szabadság-tér 20 sz.

(In casa Băncii populare și de industrie Aradane.)
 Recomandă on. public mânușile pentru femei și bărbați fabricate în atelierul propriu, în toată culoarea și în tot felul, pe lângă prețurile cele mai culante; mai departe se capătă tot felul de mijloace de pansare din materia cea mai bună, fabricate conform indicațiilor medicale. Mai departe recomand asortimentul de cravate, pe cari le vînd pentru prețuri extraordinar de echitabile. Rugând spriginul binevoitor al public rămân cu respect: **Hubatschek T.**

Friedmann Lajos

prăvălie de coloniale și delicatose

ARAD, Piața Libertății Nr. 4 (lângă cafeneaua Pölzl)

Am onoarea aduce la cunoștința onoratalui public că pe piața Libertății (lângă cafeneaua Pölzl), am deschis

o prăvălie de coloniale și delicatose

corespunzătoare cerințelor timpului modern.

Am stabilit în deposit tot felul de cele mai bune coloniale, beuturi din țeară și streine, ceaiuri, prăjituri pentru ceai (Cafos veritabil) mare asortiment cu delicatose, cașuri, mezeluri (și coșer) ș. a. m.

Când cer protecția onor. public îl asigur despre serviciu punctual și solid.

Cu deosebită stimă

Friedmann Lajos

Comande din provincă se eșecută prompt.

520

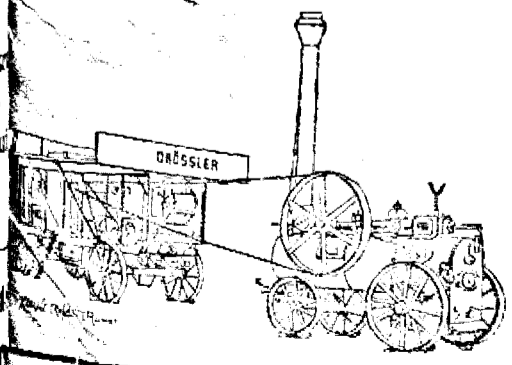
Arad, Piața Libertății nr. 4 (l. Pölzl).

Carol Drössler

fabrică ces. reg. de mașini agricole.

Budapesta, VI. Váci körút 59

transportă automobile, locomotive cu vapor, grăpă de vapor, mașini cu vapor, imblăce de mână și (jărgányos) motoare de fier crud, montează mori și tot felul de mașini agricole.

Marfă solidă, pe lângă condițiunile favorabile de plată. —

Se trimit cataloage de preț și cheltuieli gratuit.

Se caută agenți.

490

Nouă ferărie în Arad.

Am onoarea aduce la cunoștința On. Public, că am deschis în

Arad, piața Boros Béni Nr. 6 o nouă ferărie

cu articoli fabricație proprie, și parte comandați din locuri de primul rang.

Primesc comande de turnătorie și obiecte de arangia mente pentru mori, anume ventiluri de moară și petri de moară.

Fer bătrân și metale se cumpără în ori-ce cantitate.

Cărbuni de fag se pot căpăta pentru prețuri eștine.

Rugând prețiosul sprijin rămân cu stimă:

Szántó Izidor

fabricant de fer și oțel în Ujdezna.

PUMPE DE VIN

reg. ung. priv și țevi de gumi calitatea cea mai bună.

Din cilindrul pompei se scurge vinul până la cel din urmă strop, ear sâmburul de struguri, coaja și alte părți necurate se îndepărtează numai de cât, prin asta pompa nu se strică și nici vinul nu se poate strica. Pentru funcționarea pompei se dă o garanță pe 3 ani (reparație gratuită).

PUMPE DE FOC

cu ventluri rotunde. Pentru comune foarte potrivite, de oare ce a întrebuintarea de apă nesipoasă ori murdară nu abzie serviciul Pentru funcționarea regulată a mașinei se primește garanție pe 3 ani (reparare gratuită). Șrupe potrivite unitare și țevi de căneșă din launtru căpușite cu gumi cu prețurile cele mai ieștine. **Fântani** cu țevile trebuincioase în preț de fabrică.

HÖNIG OTTO

fabricator de pompe reg. ung. priv.

Arad, Rákóczy-utca 27.

Stropitori de vie se primesc spre reparare

